

Contribuția creației lui N. C. Reorich în valorificarea patrimoniului cultural

Rodica Ursachi, dr., conf. univ.

Summary

Art and culture of a people is a powerful force in human evolution. Man must know, to preserve, enrich and pass on cultural values of its people. The role of each man is to protect the cultural heritage of previous generations passed and seek their own spiritual ascent.

Întotdeauna omul s-a dezvoltat și a existat în concordanță cu cerințele epocii în care trăiește, fiind supus fluctuațiilor de ritm ale ei. În era tehnologiilor informaționale ce presupune anumite avantaje “evolutive”, dar și un ritm alert de viață, omul se racordează tot mai mult spre sfera materială. În goana sa spre bunuri materiale, el uită de menirea lui în această lume și își trăiește destinul în nebuloase necunoașteri. Asemeni unor orbi sau rătăciți în ceață, ei distrug valori lăsate moștenire de alte generații, călcând fără milă peste spiritul unei națiuni. Ținând cont de firea umană, conștientizăm că această problemă a existat dintotdeauna, dar ea își recapătă actualitatea și devine tot mai acută în prezent, când numărul valorilor veritabile este invers proporțional cu populația planetei, ce înclină tot mai mult, după cum s-a relatat deja, spre sfera materială.

Un aport considerabil în atenționarea omenirii asupra problemei vizate l-a adus N.C. Reorich (1874-1947), artist, savant, gânditor de talie internațională. Pasionat de istorie și folclor, el a studiat și a reprezentat monumente de arhitectură și obiceiuri străvechi ale poporului rus și ale popoarelor din Asia. Deși, la prima vedere, creația sa (din prima perioadă) este axată pe viața și obiceiurile naționale ale țării sale, ea reflectă totuși idei mult mai profunde, artistul, încercând să pătrundă în esența mentalității oamenilor la începutul convețuirii lor în comunități culturale. În lucrările sale Reorich a insuflat viață trecutului, a transmis pe pânză “spiritul timpului”, cultura umană (materială și spirituală). El a înțeles că numai cultura reprezintă sinteza câtorva componente de bază: folclorul, credința, tradițiile, ce constituie mentalitatea poporului, deci amprenta și codul “genetic” al lui trebuie să dăinuie în timp. Deaceea a devenit un apărător înflăcărat al tradițiilor spirituale culturale. Cu toate acestea, el rămâne interesat, cu precădere, de interferențele culturale ale diferitor popoare, de preluările reciproce în formarea propriilor tradiții. Pentru Reorich, cultura este aidoma unui pom a căror ramuri constituie diverse culturi naționale ce contribuie, prin aspectul său neordinar și original, la îmbogățirea tezaurului spiritual al planetei. [1, pag. 1].

Am insistat asupra acestui aspect, deoarece, indiferent de originea “nală”, cultura fiecărui popor are rădăcini și scopuri comune, vizibile doar la o analiză profundă a ei. În fiecare cultură se observă tendința către Dreptate, Adevăr, către Speranță într-un viitor mai bun, biruința Binelui asupra Răului ș.a. În opinia lui Reorich, experiența colectivă a unui popor (morală, în folclor), estetică (în artă) este o forță puternică în traseul evolutiv al omenirii, deaceea această experiență trebuie conștientizată, păstrată și transmisă mai departe. Cultura este vatra civilizației și creării Frumosului [2, pag. 160]. Artistul consideră că „conștientizarea frumosului va salva lumea, deoarece frumosul transformă materia inertă și induce omului o concepere filosofică, spiritualizată a lumii”. [2, pag. 162].

Reorich încearcă să extindă dimensiunile cunoașterii, interferând mai multe domenii (știința, arta, filosofia) și modalități de percepere. El promovează ideile despre cunoaștere descrise în cartea „Eticii vii”, care constau în „aportul personal al fiecărui om a unei părți cât de mici de cunoaștere în vasul comun al omenirii, a unei scânteii ce o va scoate pe aceasta din Întuneric” [2, pag. 157].

„Binecuvântat fie poporul, conducătorii căruia ascultă sfatul înțelepților și gânditorilor” [2, pag. 141]. Prin acest gând, Reorich subînțelege și înțelepciunea conducătorilor de a păstra patrimoniul cultural lăsat de strămoși. El cheamă la protejarea „germenilor Luminii” și păstrarea

monumentelor culturale pentru generațiile viitoare, deoarece acestea constituie fundamentul moralității vieții lor spirituale. Acest apel și-a găsit rostul nu numai în multiplele articole publicate în diverse reviste și ziare, dar a avut o amploare internațională și s-a cristalizat în „Pactul Păcii” sau „Pactul Reorich” (1954) pentru protecția monumentelor culturale. Deși acest Pact, ce avea și un steag (semnifica un teritoriu neutral) - „Flamura păcii” (de culoare albă, cu trei sfere roșii înscrise într-un cerc de culoare roșie, ce simbolizează arta, știința, religia, dar și trecutul, prezentul și viitorul) se referă la perioada conflictelor militare, credem, că poate fi valabil și în timp de pace, deoarece mulți dintre contemporanii noștri uită de importanța cunoașterii istoriei imortalizată în monumente de arhitectură, sculptură ș.a.

În opinia sa, arta reprezintă întruchiparea a tot ce-i mai bun creat de om și, fără ea, este imposibilă dezvoltarea civilizației umane. Prin forța frumosului, artei, Reorich imprimă vieții spiritualitate, ce i-a penetrat toate aspectele. Lucrările sale sunt pline de conținut filosofic și întruchipează Bunătatea, Adevărul, Frumosul, ce conduc omenirea spre „Porțile cerului” [2, pag. 50].

Artistul a încercat să delimiteze Întunericul de Lumină, să deschidă calea spiritului celor ce se află în robia lumii materiale, deoarece sincer credea, că arta va contribui la instalarea Păcii și armoniei în lume. Unul din scopurile lui de bază era să ajute oamenii să revină la esența lor spirituală, să-și dezvolte bunul simț și gustul estetic pentru a-și lărgi și perfecționa conștiința. Reorich credea că omul, prin creație, se purifică și își înalță spiritul la un alt nivel. El menționa că „confortul întotdeauna îi face pe oameni să uite de înălțarea spirituală”, de aceea dorea să-i întoarcă civilizației umane acea tendință de înălțare spirituală, să o trezească de la mărunțișurile vieții și să-i indice un mod de viață mai luminos, mai fructuos [3, pag. 47].

Creația și crezul său reflectă și problemele timpului nostru (deoarece timpul a „înghețat” capacitatea de schimbare a omului spre bine), în care se confruntă naționalul și internaționalul, tradițiile și inovația, arta și eticul. Lucrările sale sunt penetrate de un conținut profund filosofic, care ar trebuie (sperăm) să trezească spiritul uman și să-l direcționeze către o epocă nouă a Păcii și Armoniei.

Bibliografie

1. Рерих, Н.К., *Берегите старину*, Международный центр Рерихов, 1993.
2. Шапошникова, Л.В., *Н.К.Рерих как мыслитель и историк культуры. Новая и новейшая история*, 2006, №. 4, стр. 128-166.
3. Шапошникова, Л.В., Алехин, А.Д., *Держава Рериха*, Москва, Международный центр Рерихов, 1993.
4. Шапошникова, Л.В., *Рерих в Гималаях//Знамя//*, 1987, № 126 стр. 185-210.